

Київський університет імені Бориса Грінченка
Кафедра української мови

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б.Жильцов

“ 15 ” 09 2016 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
УКРАЇНСЬКА МОВА**

спеціальність: 0.16 Спеціальна освіта
спеціалізація: Логопедія
освітня програма: Логопедія
Освітній рівень: перший (бакалаврський)

спеціальність: 0.53 Психологія
спеціалізація: Психологія
освітня програма: Психологія
Освітній рівень: перший (бакалаврський)

спеціальність: 0.53 Психологія
спеціалізація: Практична психологія
освітня програма: Практична психологія
Освітній рівень: перший (бакалаврський)

спеціальність: 231 Соціальна робота
спеціалізація: Соціальна робота
освітня програма: Соціальна робота
Освітній рівень: перший (бакалаврський)

спеціальність: 231 Соціальна робота
спеціалізація: Соціальна педагогіка
освітня програма: Соціальна педагогіка
Освітній рівень: перший (бакалаврський)

Інститут філології

2016 – 2017 навчальний рік

Робоча програма «Українська мова» для студентів за освітньою програмою: Логопедія, Психологія, Практична психологія, Соціальна робота, Соціальна педагогіка.
2016 року.– 38с.

Розробники: Лахно Наталія Валентинівна, доцент кафедри української мови, кандидат філологічних наук
Остапченко Олена Вадимівна, старший викладач кафедри української мови

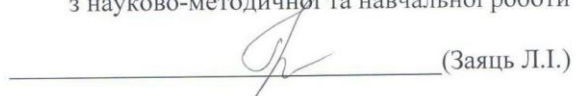
Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української мови
Протокол від “14” вересня 2016 року №3

Завідувач кафедри української мови

(Караман С.О.)

Структура програми типова.
Години відповідають навчальному плану.

Заступник директора Інституту філології
з науково-методичної та навчальної роботи

(Заяць Л.І.)

Зміст

Пояснювальна записка	4
Структура програми навчальної дисципліни	6
I. Опис предмета навчальної дисципліни	6
II. Тематичне планування навчальної дисципліни	7
III. Програма	8
IV. Плани практичних занять	17
V. Карта самостійної роботи бакалавра	26
VI. Система поточного та підсумкового контролю	27
VII. Методи навчання	28
VIII. Методичне забезпечення курсу	29
IX. Питання до екзамену	29
X. Рекомендована література	31
XI. Навчально-методична карта дисципліни	37

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни “Українська мова” є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою української мови на основі освітньо-професійної програми підготовки спеціалістів відповідно до навчального плану для названої спеціальності.

Мета курсу – формування у студентів систематизованих наукових знань про традиційні й нові підходи щодо класифікації та кваліфікації мовних одиниць, оволодіння орфоепічними, графічними, лексичними, морфологічними, синтаксичними, стилістичними, орфографічними та пунктуаційними нормами сучасної української літературної мови. Удосконалення культури усного та писемного мовлення, формування мовної особистості, збагачення словника термінологічною та фаховою лексикою; розвиток комунікативних здібностей.

У систему лінгвістичної підготовки студентів входять лекції, практичні заняття та самостійна робота.

Лекційний курс передбачає висвітлення основних теоретичних питань, а проведення практичних занять має на меті:

1) опрацювання теоретичного матеріалу відповідної теми; для цього подано питання і список літератури – основної, для конспектування, додаткової;

2) вироблення практичних навичок аналізу мовних одиниць.

Робоча програма орієнтована також на організацію самостійної проблемно-пошукової роботи студентів. Для цього запропоновано контрольні-тренувальні й підсумково-тренувальні завдання, що передбачають формування відповідних навичок та умінь.

Поточний контроль здійснюється шляхом опитування студентів на практичних заняттях, проведення контрольних робіт, які виконуються після вивчення кожного змістового модуля. Вид контролю – екзамен.

Завдання дисципліни:

1. Фундаментальні цілі:

1) знати варіанти загальнонародної української мови, ознаки літературної мови як найвищої форми національної мови;

2) визначати функції української мови як державної в Україні;

3) уміти реалізовувати норми української мови в усному та писемному професійному спілкуванні;

2. Предметні цілі:

1) реалізувати норми сучасної української літературної мови у професійному спілкуванні;

2) виробляти навички самоконтролю власного та контролю чужого мовлення у процесі комунікації.

3. Функціональні цілі:

- 1) визначати типи мовлення, доречного у певному контексті чи комунікативній ситуації;
- 2) точно і однозначно формулювати висловлення;
- 3) визначати структурні компоненти тексту, уміти їх узгоджувати у відповідних мовленнєвих ситуаціях та контекстах;
- 4) контролювати якість власного та чужого мовлення.

4. Виховні цілі:

- 1) дбати про культуру власного усного і писемного мовлення;
- 2) добирати мовні засоби, оптимальні у конкретних контекстах і мовленнєвих ситуаціях;

Теоретичне засвоєння курсу передбачає, що **студент повинен знати:**

- 1) ознаки літературної мови, які відрізняють її від інших варіантів загальнонародної мови;
- 2) особливості стилів сучасної української літературної мови;
- 3) норми сучасної української літературної мови;

У практичному аспекті **студент повинен вміти:**

- 1) застосовувати знання норм сучасної української літературної мови в усному та писемному мовленні.

Форми роботи викладача такі: 1) організація і проведення лекційних і практичних занять; 2) контроль за опрацюванням наукової літератури; організація і проведення тестування; 4) консультування студентів; 5) проведення контрольних робіт; 6) організація і проведення екзамену.

Формами роботи студента є: 1) опрацювання теоретичного матеріалу; 2) читання і конспектування наукової літератури; 3) підготовка до практичних занять, колоквиумів, контрольних робіт; 4) складання тестових завдань, таблиць, схем; 5) підготовка до екзамену.

Структура програми навчальної дисципліни

I. Опис предмета навчальної діяльності

Предметом вивчення дисципліни є структура української мови на сучасному етапі її функціонування.

Курс:	Спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS: 4</p> <p>Змістові модулі: 3</p> <p>Загальний обсяг дисципліни (години): <i>120 годин</i></p> <p>Тижневих годин: <i>2 години</i></p>	<p>Спеціальність: 0.16 Спеціальна освіта спеціалізація: Логопедія освітня програма: Логопедія</p> <p>Спеціальність: 0.53 Психологія спеціалізація: Психологія освітня програма: Психологія</p> <p>Спеціальність: 0.53 Психологія спеціалізація: Практична психологія освітня програма: Практична психологія</p> <p>Спеціальність: 231 Соціальна робота спеціалізація: Соціальна робота освітня програма: Соціальна робота</p> <p>Спеціальність: 231 Соціальна робота спеціалізація: Соціальна педагогіка освітня програма: Соціальна педагогіка</p> <p>Освітній рівень: перший (бакалаврський)</p>	<p>Нормативна Рік підготовки: 1 Семестр: 1 Аудиторні заняття: 42 години, з них: Лекції: 22 години Практичні заняття: 20 годин Самостійна робота: 42 години Модульний контроль: 6 годин Вид контролю: екзамен (30 год.)</p>

II. Тематичне планування навчальної дисципліни

Назви теоретичних розділів	Кількість відведених годин			
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Підсумковий контроль
Змістовий модуль I. Вступ до вивчення навчальної дисципліни. Фонетичні та орфоепічні норми сучасної української літературної мови				
Тема 1. Теоретичні засади курсу «Українська мова».	2		2	2
Тема 2. Стилiстична диференціяція української мови	2	2	2	
Тема 3. Культура усного професійного мовлення.			2	
Тема 4. Фонетика й орфоепія	2	2	4	
Тема 5. Чергування голосних і приголосних звуків в українській мові		2	2	
Змістовий модуль II. Графічні, орфографічні та лексичні норми сучасної української літературної мови				
Тема 6. Графіка та орфографія української мови		4	6	2
Тема 7. Лексико-семантичні категорії в українській мові	2	2	2	
Тема 8. Лексика української мови за походженням	2	1	2	
Тема 9. Лексика української мови за активністю-пасивністю та сферами вживання	2	1	4	
Тема 10. Українська фразеологія та лексикографія		2	4	
Змістовий модуль III Словотвірні та граматичні норми сучасної української літературної мови				
Тема 11. Способи словотворення в українській мові	2		4	2
Тема 12. Морфологічні норми сучасної української мови	4	2	4	
Тема 13. Синтаксичні норми сучасної української літературної мови	4	2	4	
Усього годин: 120	22	20	42	МКР – 6, екзамен - 30

Програма

Змістовий модуль 1.

Вступ до вивчення навчальної дисципліни. Фонетичні та орфоепічні норми сучасної української літературної мови

Лекція 1. Теоретичні засади курсу «Українська мова».

Предмет, завдання і значення курсу “ Українська мова (за професійним спрямуванням)”.

Українська мова як єдина національна мова українського народу і форма його національної культури.

Державна мова, її функції. Закон про мови. Поняття мови в Конституції України.

Поняття літературної мови. Ознаки літературної мови: високий ступінь престижності, багатофункціональність, стилістична диференціація, унормованість, наддіалектність. Типи мовних норм. Кодифікація. Літературна мова і сучасні говори.

Позитивні та негативні риси пуризму.

Культура української мови. Ознаки культури української мови.

Література:

1. Гриценко Т.Б. Українська мова та культура мовлення: Навчальний посібник. — Вінниця: Нова книга, 2003.
2. Глушик С.В., Дияк О.В., Шевчук С.В. Сучасні ділові папери: Навчальний посібник. — К.:Арій, 2009.
3. Жайворонок В. В., Бріцин В. М., Тараненко О. О. Українська мова в професійній діяльності: Навч. посіб. - К.: Вища шк., 2006.
4. Мацюк З., Станкевич Н. Українська мова професійного спрямування: Навчальний посібник. — К.: Каравела, 2008.
5. Мацько Л. І., Кравець Л. В. Культура української фахової мови: Навч. посіб. - К.: ВЦ "Академія", 2007.
6. Мозговий В. І. Українська мова у професійному спілкуванні. Модульний курс: Навч. посіб. - К.: Центр навчальної літератури, 2008.
7. Шевчук С.В. Ділове мовлення: Модульний курс: Підручник. — К.Арій, 2009.
8. Шевчук С.В. Українське ділове мовлення: Підручник. — К.:Арій, 2009.
9. Шевчук С.В., Кабиш О.О. Практикум з українського ділового мовлення: Навчальний посібник. — К.: Арій, 2009.
10. Шевчук С.В., Лобода Т.М. Практикум з української мови: Модульний курс: Навч. посіб. — К.: Алерта, 2009.
11. Український правопис / НАН України, Інститут мовознавства ім. О.О.Потебні; Інститут української мови. — К., 1997.

Лекція 2. Стилiстична диференція української мови

Поняття «стиль мовлення». Класифікації стилів мовлення.

Офіційно-діловий стиль як різновид мови. Сфера використання офіційно-ділового стилю, призначення, основні ознаки. Підстилі офіційно-ділового стилю. Основні мовні засоби.

Художній стиль як різновид мови. Сфера використання художнього стилю, призначення, основні ознаки. Підстилі художнього стилю за родами і жанрами літератури. Мовленнєво-образна системність художнього стилю і мовні засоби її творення.

Публіцистичний стиль як різновид мови. Сфера використання публіцистичного стилю, призначення, основні ознаки. Підстилі публіцистичного стилю Мовленнєва системність публіцистичного стилю і мовні засоби її творення.

Науковий стиль як різновид мови. Сфера використання наукового стилю, призначення, основні ознаки. Мовленнєва системність наукового стилю і мовні засоби її творення.

Розмовний стиль як різновид мови. Його сфера використання, основне призначення, ознаки, мовні засоби. Мовленнєва системність розмовно-побутового стилю і мовні засоби її творення.

Інформаційний, конфесійний стиль та особливості української мови в інтернеті.

Взаємозв'язок і взаємодія стилів. Зумовлене використання елементів одного стилю в текстах іншого.

Література:

1. Бабич Н.Д. Практична стилістика і культура української мови. – Львів: Світ, 2003.
2. Дудик П.С. Стилістика української мови. – К.: Академія, 2005.
3. Коваль А.П. Практична стилістика сучасної української мови. - 3-є вид. - К., 1987.
4. Кожина М.Н. Стилістика російського мови. - 2-е изд. - М., 1983.
5. Мацько Л.І. та ін. Стилістика української мови. – К.: Вища шк., 2003.
6. Ю.Пентиліук М.І. Культура мови і стилістика. - К., 1994.
7. Пономарів О.Д. Стилістика сучасної української мови. - К., 1993.
8. Сучасна українська літературна мова: Стилістика. - К., 1973.

Практичне заняття №1. Стилістична диференціація української мови (2 год.)

Лекція 3. Фонетика й орфоєпія.

Фонетика як розділ мовознавчої науки. Місце і роль фонетичної системи в мові. Теоретичне та практичне значення фонетики. Фонетика і фонологія.

Класифікація голосних. Їх акустичні, фізіологічні та лінгвістичні властивості. Система консонантизму української мови. Їх артикуляційно-акустичні особливості. Фонетична та фонематична транскрипції.

Українська орфоєпія як розділ мовознавчої науки, що визначає систему загальноприйнятих правил української літературної мови. Причини відхилень від орфоєпічних норм. Необхідність боротьби з порушеннями орфоєпічних норм української літературної мови і забезпечення високої культури мовлення. Типи помилок. Значення орфоєпічних норм.

Норми української літературної вимови. Основні риси українського вокалізму. Основні риси українського консонантизму. Вимова іншомовних слів.

Норми щодо наголошування слів. Орфоепічні словники.

Література

1. Бондар О.І., Карпенко Ю.О., Микитин-Дружинець М.Л. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія / Навч. посіб. – К.: ВЦ «Академія», 2006.
2. Головащук С. І. Складні випадки наголошення: Словник-довідник. – К.: Либідь, 1995.
3. Дудник З.В. Сучасна українська літературна мова. Фонетика: Навчальний посібник для студентів-філологів. – К.: Вид.-поліграф. центр «Київський університет», 2002.
4. Залеський А.М. Подовжені приголосні у фонологічній і морфологічній системах української мови // Мовознавство. – 1980. – № 2. – С.37 – 43.
5. Залеський А.М. Причини ствердіння шиплячих в українській мові // Мовознавство. – 1982. – № 5. – С.48 – 59.
6. Карпенко Ю.О. Фонологічна історія українського вокалізму // Мовознавство. – 1998. – № 2. – С.78 – 91.
7. Німчук В.В. Історія дзвінких африкат і засобів їх позначення в українській мові // Мовознавство. – 1992. – № 2. – С.7 – 14.
8. Огієнко І. Про українські приголосні // Мовознавство. – 1990. – №1. – С.67 – 71.
9. Сучасна українська літературна мова /за ред. М.Я. Плющ. – К.: Вища шк., 1994.
10. Сучасна українська літературна мова. Вступ. Фонетика / За ред. І.К. Білодіда. – К.: Наук. думка, 1969.
11. Сучасна українська літературна мова. Фонетика: Навч.посібник / За заг.ред. Н.П. Плющ. – К.: Київський університет, 2002.
12. Сучасна українська літературна мова: Підручник / За ред. А.П. Грищенка. 2-ге вид., перероб. і допов. – К.: Вища шк., 1997.
13. Тоцька Н.І. Сучасна українська літературна мова: фонетика, орфоепія, графіка, орфографія: Навч.посіб. – К.: Вища шк., 1981.
14. Шапошникова І.В., Гайдученко Г.М. Сучасна українська літературна мова. Фонетика і фонологія. Орфоепія. Графіка і орфографія: Методичний посібник. – Херсон: ХДПУ, 2001.

Практичне заняття №2. Фонетика й орфоепія (2 год.)

Практичне заняття 3. Чергування голосних і приголосних звуків в українській мові (2 год.)

Змістовий модуль II.

Змістовий модуль II. Графічні, орфографічні та лексичні норми сучасної української літературної мови

Практичні заняття 4,5. Графіка та орфографія української мови (4 год.)

Лекція 4. Лексико-семантичні категорії в українській мові

Лексикологія як мовознавча дисципліна. Предмет вивчення лексикології. Типи лексичних значень: за способом номінації (прямі, переносні та

конотативно зумовлені); за ступенем семантичної мотивації: (мотивовані і немотивовані); за можливістю лексичної сполучуваності, або видом синтагматичних відношень (вільні, зв'язані). Однозначні та багатозначні слова в сучасній українській мові. Причини виникнення багатозначності. Пряме й переносне значення слова.

Синоніми в українській мові. Джерела виникнення синонімії. Типи синонімів: семантичні, стилістичні, семантико-стилістичні. Абсолютні синоніми. Контекстуальні синоніми. Синонімічний ряд та синонімічне гніздо.

Омоніми в українській мові. Класифікація омонімів (повні та неповні, похідні й непохідні; семантичні, словотворчі, морфологічні). Різновиди неповних лексичних омонімів: омофони, омографи, омоформи. Міжмовні омоніми. Шляхи виникнення омонімії.

Антоніми в українській мові. Типи антонімів: контрарні, комплементарні, векторні. Контекстуальні антоніми. Антонімія багатозначних слів. Енантіосемія як окремий різновид антонімії.

Пароніми в українській мові. Групи паронімів за лексичним значенням: синонімічні, антонімічні, семантично близькі, семантично різні. Види паронімів за звуковим складом. Стилістичні функції паронімів.

Література

1. Лахно Н.В. Сучасна українська літературна мова. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія: Завдання і вправи: навч. Посіб. – К.: Київськ. Ун-т імені Бориса Грінченка, 2011. – 144 с.
2. Лисиченко Л. А. Лексикологія сучасної української мови. Семантична структура слова. – Х.: Вища шк., Вид-во при ХДУ, 1977.
3. Сучасна українська літературна мова: Підручник / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ, та ін.; За ред. А. П. Грищенка. – 2-ге вид. – К.: Вища шк., 1997.
4. Сучасна українська літературна мова: Підручник / М. Я. Плющ, С. П. Бевзенко, Н. Я. Грипас та ін.; За ред. М. Я. Плющ. – 3-є вид. – К.: Вища шк., 2001.
5. Сучасна українська мова: Підручник / О. Д. Пономарів, В. В. Різун, Л. Ю. Шевченко та ін.; За ред. О. Д. Пономарева. – 3-є вид. – К.: Либідь, 2005.
6. Українська мова: Практикум. Навчальний посібник / Пазяк О. М., Сербенська О. А., Фурдуй М. І., Шевченко Л. Ю. – К., Либідь, 2000.
7. Ющук І. П. Українська мова. – К., Либідь, 2005.

Практичні заняття 6. Лексико-семантичні категорії в українській мові

Лекція 5. Лексика української мови за походженням

Споконвічна українська лексика. Формування української лексики. Успадкована та запозичена лексика. Спільноіндоєвропейська, спільнослов'янська, східнослов'янська лексика. Власне українська лексика. Тематичні групи, основні фонетичні та морфологічні особливості власне української лексики. Українізми в інших мовах світу.

Лексичні запозичення зі слов'янських мов. Старослов'янізми в українській мові, їх семантичні, фонетичні, словотвірні та морфологічні

ознаки. Стилістичне використання старослов'янських мов. Запозичення зі східнослов'янських мов. Запозичення із західнослов'янських мов.

Лексичні запозичення з неслов'янських мов. Етапи запозичень в українській мові. Типи іншомовних запозичень: матеріальні запозичення, кальки, напівкальки; прямі та опосередковані; усні та писемні запозичення. Основні ознаки запозичень з латинської, грецької, французької, англійської, німецької, турецької, італійської та ін. мов. Інтернаціоналізми, екзотизми та варваризми у складі запозиченої лексики. Фонетико-морфологічна адаптація іншомовних слів. Стилістичні властивості іншомовної лексики. Місце іншомовних слів у складі лексики української мови. Причини іншомовних запозичень та їх стилістичні функції.

Література

1. Лахно Н.В. Сучасна українська літературна мова. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія: Завдання і вправи: навч. Посіб. – К.: Київськ. Ун-т імені Бориса Грінченка, 2011. – 144 с.
2. Лисиченко Л. А. Лексикологія сучасної української мови. Семантична структура слова. – Х.: Вища шк., Вид-во при ХДУ, 1977.
3. Сучасна українська літературна мова: Підручник / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ, та ін.; За ред. А. П. Грищенка. – 2-ге вид. – К.: Вища шк., 1997.
4. Сучасна українська літературна мова: Підручник / М. Я. Плющ, С. П. Бевзенко, Н. Я. Грипас та ін.; За ред. М. Я. Плющ. – 3-є вид. – К.: Вища шк., 2001.
5. Сучасна українська мова: Підручник / О. Д. Пономарів, В. В. Різун, Л. Ю. Шевченко та ін.; За ред. О. Д. Пономарева. – 3-є вид. – К.: Либідь, 2005.
6. Українська мова: Практикум. Навчальний посібник / Пазяк О. М., Сербенська О. А., Фурдуй М. І., Шевченко Л. Ю. – К., Либідь, 2000.
7. щук І. П. Українська мова. – К., Либідь, 2005.

Ю

Лекція 6. Лексика української мови з погляду сфер вживання та активності – пасивності.

Загальноживана і вузьковживана лексика. Особливості функціонування загальноживаної лексики. Динамізм загальноживаної лексики. Особливості функціонування вузьковживаної лексики. Основні групи вузьковживаної лексики. Умовність меж окремих шарів загальноживаної, територіально-обмеженої і соціально-професійної лексики.

Діалектна лексика. Особливості територіально обмеженої лексики. Типи лексичних діалектизмів. Специфіка власне лексичних діалектизмів. Тематичні групи етнографічних діалектизмів. Семантичні діалектизми. Вживання діалектизмів в літературній мові.

Термінологічна і професійна лексика. Ознаки термінологічної лексики. Структурно-семантичні особливості термінів. Класифікація термінів. Терміни в різних стилях мови. Міжтермінологічна омонімія. Термінологізація і детермінологізація. Ознаки професійної лексики. Мовні та стилістичні функції професіоналізмів.

Жаргонна лексика. Поняття *жаргон*. Ознаки жаргонної лексики. Джерела поповнення (кримінальний жаргон, молодіжна субмова та ін.). Термін *сленг*. Групи сленг-лексики. Джерела поповнення сленгу (розмовна мова, жаргонний субстрат, запозичення з інших мов, діалектна лексика та ін.). Способи творення сленгу. Критерії розмежування сленгу та жаргону. Мовні та стилістичні функції жаргонізмів.

Арготична лексика. Поняття *арготизм*. Ознаки арготичної лексики. Злодійське, картярське, лірницьке та жебрацьке арго. Способи творення арготизмів. Мовні та стилістичні функції арготизмів.

Лексика української з погляду активного вживання. Активний і пасивний склад лексики сучасної української мови. Позамовні та внутрішньомовні причини історичних змін у лексиці. Типи змін у лексико-семантичній системі: зникнення слів, зникнення значень слів, поява нових слів, поява нових значень.

Лексика української з погляду пасивного вживання. Групи пасивної лексики (історизми, архаїзми, неологізми). Причини архаїзації слів. Лексичні та семантичні архаїзми. Семантичні групи історизмів. Причини виникнення неологізмів. Лексико-семантичні групи неологізмів. Загальномовні та авторські неологізми.

Література

1. Лахно Н.В. Сучасна українська літературна мова. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія: Завдання і вправи: навч. Посіб. – К.: Київськ. Ун-т імені Бориса Грінченка, 2011. – 144 с.
2. Лисиченко Л. А. Лексикологія сучасної української мови. Семантична структура слова. – Х.: Вища шк., Вид-во при ХДУ, 1977.
3. Сучасна українська літературна мова: Підручник / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ, та ін.; За ред. А. П. Грищенка. – 2-ге вид. – К.: Вища шк., 1997.
4. Сучасна українська літературна мова: Підручник / М. Я. Плющ, С. П. Бевзенко, Н. Я. Грипас та ін.; За ред. М. Я. Плющ. – 3-є вид. – К.: Вища шк., 2001.
5. Сучасна українська мова: Підручник / О. Д. Пономарів, В. В. Різун, Л. Ю. Шевченко та ін.; За ред. О. Д. Пономарева. – 3-є вид. – К.: Либідь, 2005.
6. Українська мова: Практикум. Навчальний посібник / Пазяк О. М., Сербенська О. А., Фурдуй М. І., Шевченко Л. Ю. – К., Либідь, 2000.
7. Юшук І. П. Українська мова. – К., Либідь, 2005.

Практичне заняття 7. Класифікація лексики сучасної української мови (2 год.)

Практичне заняття 8. Українська фразеологія та лексикографія (2 год.)

Змістовий модуль III

Словотвірні та граматичні норми сучасної української літературної мови

Лекція 7. Способи словотворення в українській мові

Об'єкт і завдання словотвору. Основні аспекти словотвору. Похідне слово як основна одиниця словотвору, похідна основа. Твірна основа і формант.

Поняття про спосіб словотворення. Класифікація способів словотворення. Афіксація і її чисті різновиди: Змішані способи творення складних слів. Неморфологічні способи словотворення

Змішані способи творення складних слів. Неморфологічні способи словотворення

Література:

1. Вакарюк Л., Панцьо С. Українська мова. Морфеміка і словотвір. — с. 126-164.
 2. Горпинич В.О. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. Морфологія. — К.: Вища шк., 1999. — С. 100-109.
 3. Горпинич В. О. Українська словотвірна дериватологія. — Дніпропетровськ, 1998. — С.99-106.
 4. Карпіловська Є.А. Кореневий гніздовий словник української мови. — К.:Українська енциклопедія» ім. М. Бажана, 2002. — 910 с.
 5. Клименко Н.Ф. Словотворча структура і семантика складних слів у сучасній українській мові.-К., 1984. - 37-50.
- Клименко Н.Ф. Як народжується слово. — К.: Рад. Школа, 1991. — С. 213

Лекція 8. Морфологічні норми сучасної української мови

Морфологія як учення про граматичні форми і граматичні категорії. Способи вираження граматичних значень слова в українській мові. Граматична форма і граматична категорія. Питання про частини мови та їх класифікацію в мовознавчій літературі. Визначення іменника як частини мови, його граматичні категорії та синтаксична роль. Семантичні і граматичні категорії іменників. Система відмінкових форм іменника однини і множини. Визначення прикметника як частини мови. Питання про місце числівників у системі частин мови. Категорії числівника. Займенник як частина мови. Категорії займенника та відмінювання.

Література:

1. Безпояско О.К., Городенська К.Г., Русанівський В.М. Граматика української мови. Морфологія. -К.: Либідь., 1993. — 336с.
2. Вихованець І.Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті. —К.:Наукова думка, 1988. — 256с.
3. *Вихованець І., Городенська К. Теоретична морфологія української мови.* — Київ: Пульсари, 2004. - 400 с.
4. Горпинич В.О. Українська морфологія. — Дніпропетровськ:ДНУ, 2000. — 370с.
5. Загнітко А.П. Теоретична граматики української мови. Морфологія. —Донецьк: ДонДу, 1996. — 436с.
6. Кучеренко І.К. Теоретичні питання граматики української мови: Морфологія. —К.: Вид-во КДУ, 1961. —Ч.1. — 172с.
7. Матвіяс І.Г. Іменник в українській мові. — К.: Радянська школа, 1974. — 182с.
8. Сучасна українська літературна мова: Морфологія /За заг.ред.акад. І.К.Білодіда. — К.: Наукова думка, 1969. — 577 с.
9. Сучасна українська літературна мова: Підручник / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ, та ін.; За ред. А. П. Грищенка. — 2-ге вид. — К.: Вища школа, 1997.— 493с.

Лекція 9. Морфологічні норми сучасної української мови

Дієслово. Загальна характеристика. Основні дієслівні категорії (вид, перехідність/ неперехідність, стан, спосіб, час, особа, рід). Поділ дієслів на дієвідміни. Безособові дієслова. Дієприкметник як частина мови. Творення дієприкметників. Дієслівні форми на –но, -то. Дієприслівник як частина мови, творення. Прислівник як частина мови. Розряди прислівників за значенням та ступені порівняння. Безособово-предикативні слова (слова категорії стану). Прийменник як частина мови. Класифікація прийменників з погляду походження й будови. Особливості вживання деяких прийменникових конструкцій в українській мові порівняно з російською. Сполучник як частина мови. Класифікація сполучників з погляду походження й будови. Сполучники сурядності в українській мові. Сполучники підрядності в українській мові. Частка як частина мови. Класифікація часток. Вигуки як особливий розряд слів. Звуконаслідувальні слова. Розряди вигуків за походженням. Перехід самостійних слів і словосполучень у вигуки.

Література:

1. Безпояско О.К., Городенська К.Г., Русанівський В.М. Граматика української мови. Морфологія. -К.: Либідь., 1993. – 336с.
2. Вихованець І.Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті. –К.:Наукова думка, 1988. – 256с.
3. *Вихованець І., Городенська К. Теоретична морфологія української мови.* – Київ: Пульсари, 2004. - 400 с.
4. Горпинич В.О. Українська морфологія. – Дніпропетровськ:ДНУ, 2000. – 370с.
5. Загнітко А.П. Теоретична граматики української мови. Морфологія. –Донецьк: ДонДу, 1996. – 436с.
6. Кучеренко І.К. Теоретичні питання граматики української мови: Морфологія. –К.: Вид-во КДУ, 1961. –Ч.1. – 172с.
7. Матвіяс І.Г. Іменник в українській мові. – К.: Радянська школа, 1974. – 182с.
8. Сучасна українська літературна мова: Морфологія /За заг.ред.акад. І.К.Білодіда. – К.: Наукова думка, 1969. – 577 с.
9. Сучасна українська літературна мова: Підручник / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ, та ін.; За ред. А. П. Грищенка. – 2-ге вид. – К.: Вища школа, 1997.– 493с.

Практичне заняття 9. Морфологічні норми сучасної української мови (2 год.)

Лекція 10. Синтаксичні норми сучасної української мови. Словосполучення. Просте речення

Особливості синтаксису у професійній комунікації. Одиниці синтаксису. Словосполучення. Синтаксичні зв'язки та відношення у ньому (узгодження, керування, прилягання; атрибутивні, об'єктні, обставинні словосполучення). Поділ речення на словосполучення. Синтаксис простого неускладненого речення. Члени речення – головні, другорядні. Односкладне – двоскладне речення. Непоширене – поширене речення. Кореляція підмета з присудком. Повне й неповне речення. Синтаксис ускладненого простого речення. Однорідні члени речення (побудова однорідного ряду, сполучники,

помилки). Відокремлення членів речення як засіб підсилення, виділення. Звертання (способи вираження). Вставні і вставлені конструкції.

Література:

1. Сучасна українська літературна мова: Підручник / М. Я. Плющ, С. П. Бевзенко, Н. Я. Грипас та ін., За ред., М. Я. Плющ. – 4-те вид., стер. – К.: Вища школа, 2003. – С. 311 – 312.
2. Загнітко А. П. Теоретична граматики української мови: Синтаксис. – Донецьк., 2001. – С.94 – 108.
3. Караман С. О., Караман О. В., Дика Н.М. Сучасна українська літературна мова: Навч. посіб. – К.: КМПУ ім. Б. Д. Грінченка, 2005. – С. 7 – 17.
4. Каранська М. У. Синтаксис сучасної української літературної мови. – К., 1995.
5. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови: Підручник. –К.: Видав.центр «Академія», 2004. – 408 с.
6. Загнітко А. П. Український синтаксис (науково-теоретичний і навчально-практичний комплекс). Ч.1: Навч.посібник. К.:ІЗМН, 1996. – С.24 – 37.
7. Удовиченко Г. М. Словосполучення в сучасній українській літературній мові. – К., 1968.
8. Шкуратяна Н. Г., Шевчук С. В. Сучасна українська літературна моа: Навч.посібник. – К.: Літера, 2000. – С. 452 –465.

Лекція 11. Синтаксичні норми сучасної української мови. Складне речення. Текст

Складносурядне речення (засоби зв'язку, семантика). Складнопідрядне речення (засоби зв'язку, семантика). Складне безсполучникове речення (семантика, пунктуація, інтонація). Складна синтаксична конструкція. Текст, структура.

Література:

1. Сучасна українська літературна мова: Підручник / М. Я. Плющ, С. П. Бевзенко, Н. Я. Грипас та ін., За ред., М. Я. Плющ. – 4-те вид., стер. – К.: Вища школа, 2003. – С. 311 – 312.
2. Загнітко А. П. Теоретична граматики української мови: Синтаксис. – Донецьк., 2001. – С.94 – 108.
3. Караман С. О., Караман О. В., Дика Н.М. Сучасна українська літературна мова: Навч. посіб. – К.: КМПУ ім. Б. Д. Грінченка, 2005. – С. 7 – 17.
4. Каранська М. У. Синтаксис сучасної української літературної мови. – К., 1995.
5. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови: Підручник. –К.: Видав.центр «Академія», 2004. – 408 с.
6. Загнітко А. П. Український синтаксис (науково-теоретичний і навчально-практичний комплекс). Ч.1: Навч.посібник. К.:ІЗМН, 1996. – С.24 – 37.
7. Удовиченко Г. М. Словосполучення в сучасній українській літературній мові. – К., 1968.
8. Шкуратяна Н. Г., Шевчук С. В. Сучасна українська літературна моа: Навч.посібник. – К.: Літера, 2000. – С. 452 –465.

Практичне заняття 10. Синтаксичні норми сучасної української мови (2 год.)

IV. Плани практичних занять

Змістовий модуль 1.

Вступ до вивчення навчальної дисципліни. Фонетичні та орфоепічні норми сучасної української літературної мови

Практичне заняття №1. Стилїстична диференціяція української мови (2 год.)

План

1. Поняття «стиль мовлення». Класифікації стилів мовлення.
2. Характеристика стилів мовлення.
3. Взаємозв'язок і взаємодія стилів. Зумовлене використання елементів одного стилю в текстах іншого.

Література:

1. Бабич Н.Д. Практична стилїстика і культура української мови. – Львів: Світ, 2003.
2. Дудик П.С. Стилїстика української мови. – К.: Академія, 2005.
3. Коваль А.П. Практична стилїстика сучасної української мови. - 3-є вид. - К., 1987.
4. Кожина М.Н. Стилїстика русского языка. - 2-е изд. - М., 1983.
5. Мацько Л.І. та ін. Стилїстика української мови. – К.: Вища шк., 2003.
6. Ю.Пентилюк М.І. Культура мови і стилїстика. - К., 1994.
7. Пономарів О.Д. Стилїстика сучасної української мови. - К., 1993.
8. Сучасна українська літературна мова: Стилїстика. - К., 1973.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення поняття «стиль мовлення».
2. Які ви знаєте класифікації стилів мовлення.
3. У чому полягає особливість стилю інтернет, інформаційного, конфесійного та інформаційного стилів?
4. Охарактеризуйте художній, розмовний, публіцистичний, офіційно-діловий та науковий стилі мовлення.
5. Розкажіть про взаємозв'язок і взаємодію стилів.

Практичне заняття №2. Фонетика й орфоепія (2 год.)

План

1. Фонетика як розділ мовознавчої науки. Місце і роль фонетичної системи в мові. Теоретичне та практичне значення фонетики. Фонетика і фонологія.
2. Класифікація голосних. Їх акустичні, фізіологічні та лінгвістичні властивості.
3. Система консонантизму української мови. Їх артикуляційно-акустичні особливості.
4. Фонетична та фонематична транскрипції.
5. Основні орфоепічні норми української мови.
6. Вимова голосних і приголосних звуків. Особливості вимови слів іншомовного походження.
7. Наголос. Типи наголосів.

8. Особливості наголошування слів в українській мові.

Література

1. Бондар О.І., Карпенко Ю.О., Микитин-Дружинець М.Л. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоєпія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія / Навч. посіб. – К.: ВЦ «Академія», 2006.
2. Головащук С. І. Складні випадки наголошення: Словник-довідник. – К.: Либідь, 1995.
3. Дудник З.В. Сучасна українська літературна мова. Фонетика: Навчальний посібник для студентів-філологів. – К.: Вид.-поліграф. центр «Київський університет», 2002.
4. Залеський А.М. Подовжені приголосні у фонологічній і морфологічній системах української мови // Мовознавство. – 1980. – № 2. – С.37 – 43.
5. Залеський А.М. Причини ствердіння шиплячих в українській мові // Мовознавство. – 1982. – № 5. – С.48 – 59.
6. Карпенко Ю.О. Фонологічна історія українського вокалізму // Мовознавство. – 1998. – № 2. – С.78 – 91.
7. Німчук В.В. Історія дзвінких африкат і засобів їх позначення в українській мові // Мовознавство. – 1992. – № 2. – С.7 – 14.
8. Огієнко І. Про українські приголосні // Мовознавство. – 1990. – №1. – С.67 – 71.
9. Сучасна українська літературна мова /за ред. М.Я. Плющ. – К.: Вища шк., 1994.
10. Сучасна українська літературна мова. Вступ. Фонетика / За ред. І.К. Білодіда. – К.: Наук. думка, 1969.
11. Сучасна українська літературна мова. Фонетика: Навч.посібник / За заг.ред. Н.П. Плющ. – К.: Київський університет, 2002.
12. Сучасна українська літературна мова: Підручник / За ред. А.П. Грищенка. 2-ге вид., перероб. і допов. – К.: Вища шк., 1997.
13. Тоцька Н.І. Сучасна українська літературна мова: фонетика, орфоєпія, графіка, орфографія: Навч.посіб. – К.: Вища шк., 1981.
14. Шапошникова І.В., Гайдученко Г.М. Сучасна українська літературна мова. Фонетика і фонологія. Орфоєпія. Графіка і орфографія: Методичний посібник. – Херсон: ХДПУ, 2001.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення фонетики як розділу мовознавства.
2. За якими ознаками класифікують голосні?
3. Назвіть 5 класифікаційних ознак приголосних звуків.
4. Розкажіть про правила фонетичного запису.
5. На яких фонологічних особливостях ґрунтуються орфоєпічні норми української мови?
6. Який існує зв'язок між орфоєпією, фонетикою, фонологією та орфографією.
7. Назвіть основні риси української літературної вимови голосних.
8. Схарактеризуйте основні риси української літературної вимови приголосних.
9. Визначте основні закономірності наголошення слів в українській мові.
10. Наведіть приклади складних випадків наголошення слів в українській мові.
11. Прокоментуйте випадки порушення орфоєпічних норм у сучасній українській літературній мові.

Практичне заняття № 3. Чергування голосних і приголосних звуків в українській мові (2 год.)

План

1. Живі та історичні чергування звуків.
2. Чергування голосних в українській мові.
3. Чергування приголосних звуків в українській мові.
4. Засоби милозвучності українського мовлення.
5. Чергування у~в, і~й.

Література

1. Сучасна українська мова / За ред. О.Д. Пономарева. – К.: Либідь, 2001.
2. Сучасна українська літературна мова / За ред. А.П. Грищенко. – К.: Вища школа, 1997.
3. Сучасна українська літературна мова / За ред. М.Я.Плющ. – К.: Вища школа, 1994.
4. Український правопис /АН України, Ін-т мовознавства ім. О.О.Потебні; Інститут української мови. - 4-те вид., випр. й доп. – К.: Наук.думка, 2002.
5. Чукіна В., Почтаренко О., Почтаренко Г. Український правопис у таблицях, схемах, коментарях: Довідкове видання. – К.: Логос, 1998.
6. Шапошникова І.В., Гайдученко Г.М. Сучасна українська літературна мова. Фонетика і фонологія. Орфоепія. Графіка і орфографія: Методичний посібник. – Херсон, 2001.

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає принципова відмінність позиційних та історичних чергувань?
2. Назвіть позиційні чергування приголосних в українській мові.
3. Схарактеризуйте чергування /о/, /е/ з /і/.
4. Схарактеризуйте чергування /о/, /е/ з нулем звука.
5. *Схарактеризуйте чергування /е/ з /о/ після шиплячих та /й/.*
6. Схарактеризуйте чергування /г/ -/ж/, /к/ -/ч/, /х/ - /ш/.
7. Схарактеризуйте чергування /г/ -/з'/, /к/ -/ц'/, /х/ -/с'/.
8. Наведіть приклади чергувань приголосних у дієслівних формах.
9. Схарактеризуйте чергування /о/, /е/ з /і/.

Змістовий модуль II.

Змістовий модуль II. Графічні, орфографічні та лексичні норми сучасної української літературної мови

Практичне заняття 4. Основні норми сучасної української графіки та орфографії.

План

1. Українська графічна система. Букви та небуквені знаки. Українська орфографія. Принципи української орфографії.
2. Правила вживання апострофа, буквосполучень *ьо-йо*, м'якого знака.
3. Правопис слів іншомовного походження.
4. Ненаголошені *е, и, о* в сучасній українській літературній мові.

Література:

1. Зарицька І.М., Чикаліна І.О. Українське ділове мовлення. Практикум. / За заг. ред. проф. А.П. Загнітка. – К., 1997.
2. Культура мови на щодень / За ред. С.Я.Єрмоленко. – К., 2000.
3. Орфографічний словник української мови / Уклад.: С.І.Головащук, М.М.Пещак, В.М.Русанівський, О.О.Тараненко. – К.: Довіра, 1994. – 864 с.
4. Пономарів О.Д. Культура слова: Мовностилістичні поради. – К., 1999.
5. Сучасна українська літературна мова / За ред. М.Я. Плющ. – К.: Вища школа, 2000.
6. Тоцька Н.І. Сучасна українська літературна мова. Фонетика. Орфоепія. Графіка і орфографія: Навч. посібник. – К.: Вища школа, 1995.
7. Шапошникова І.В., Гайдученко Г.М. Сучасна українська літературна мова. Фонетика і фонологія. Орфоепія. Графіка і орфографія: Методичний посібник. – Херсон: ХДПУ, 2001.

Питання для самоконтролю

1. На яких фонологічних закономірностях ґрунтуються правопис м'якого знака, вживання апострофа, сполучень літер **йо –ьо**?
2. У чому полягає специфіка правопису слів іншомовного походження в сучасній українській літературній мові?
3. Визначте, за якими принципами здійснюється правопис ненаголошених **е, и, о** в сучасній українській літературній мові.

Практичне заняття 5. Орфографічні норми української мови

План

1. Правила вживання великих літер у власних назвах.
2. Подвоєння та подовження приголосних.
3. Правопис префіксів у сучасній українській мові.
4. Спрощення груп приголосних
5. Правопис не-, ні- з іменниками, прикметниками, займенниками, дієсловами, прислівниками, дієприкметниками та дієприслівниками.

Література:

1. Зарицька І.М., Чикаліна І.О. Українське ділове мовлення. Практикум. / За заг. ред. проф. А.П. Загнітка. – К., 1997.
2. Культура мови на щодень / За ред. С.Я.Єрмоленко. – К., 2000.
3. Орфографічний словник української мови / Уклад.: С.І.Головащук, М.М.Пещак, В.М.Русанівський, О.О.Тараненко. – К.: Довіра, 1994. – 864 с.
4. Пономарів О.Д. Культура слова: Мовностилістичні поради. – К., 1999.
5. Сучасна українська літературна мова / За ред. М.Я. Плющ. – К.: Вища школа, 2000.
6. Тоцька Н.І. Сучасна українська літературна мова. Фонетика. Орфоепія. Графіка і орфографія: Навч. посібник. – К.: Вища школа, 1995.
7. Шапошникова І.В., Гайдученко Г.М. Сучасна українська літературна мова. Фонетика і фонологія. Орфоепія. Графіка і орфографія: Методичний посібник. – Херсон: ХДПУ, 2001.

Питання для самоконтролю

1. Сформулюйте правила вживання великої літери у власних назвах у сучасній українській літературній мові.

2. У чому полягає специфіка подовження та подвоєння приголосних у сучасній українській літературній мові?
3. Сформулюйте правила написання не-, ні- з іменниками, прикметниками, займенниками, дієсловами, прислівниками, дієприкметниками та дієприслівниками у сучасній українській літературній мові.
4. Визначте, за якими принципами здійснюється правопис префіксів пре-, при-прі-, з-, роз-, без-, через-, від-, між-, над-, об-, перед-, під-, понад- в сучасній українській літературній мові; звука [а] з давнього звука [о].

Практичні заняття 6. Лексико-семантичні категорії в українській мові

План

1. Однозначні та багатозначні слова в сучасній українській мові.
2. Причини виникнення багатозначності. Пряме й переносне значення слова.
3. Класифікація синонімів.
4. Класифікація омонімів.
5. Класифікація антонімів.
6. Класифікація паронімів.
7. Стилiстичні функції синонімів, омонімів, антонімів, паронімів.

Література

1. Карпенко Ю.О. Вступ до мовознавства. – К.- Одеса: Либідь, 1983. – 279с.
2. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства – К.: Академія, 2002. – 368с.
3. Ющук І.П. Лекції зі вступу до мовознавства. – К.: Міжнар. ін-т лінгвістики і права, 1992. – 112 с.
4. Апресян Ю.Д. Лексическая семантика. Синонимические средства языка. – М.: РАН, 1995. – 472с.
5. Белецкий А.А. Лексикология и теория языкознания(ономастика). – К.: Изд-во Киев. ун-та, 1972. – 209 с.
6. Виноградов В.В. Избранные труды. Лексикология и лексикография. – М.: «Наука», 1977. –312 с..
7. Сучасна українська літературна мова: Лексика і фразеологія /За заг.ред.акад. І.К.Білодіда. – К.: Наукова думка, 1973. – 440 с.

Питання для самоконтролю

1. Схарактеризуйте моносемію як лексико-семантичну категорію
2. Схарактеризуйте полісемію як лексико-семантичну категорію
3. Назвіть типи виникнення багатозначності.
4. Схарактеризуйте омонімію як лексико-семантичну категорію.
5. Назвіть критерії розмежування омонімії та полісемії.
6. У чому полягає подібність і відмінність між омонімами та паронімами?
7. На які різновиди поділяються омоніми?
8. Яке значення мають міжмовні омоніми при сприйманні та перекладі чужомовного тексту?
9. Проаналізуйте шляхи виникнення омонімії.
10. Схарактеризуйте синонімію як лексико-семантичну категорію.
11. На які різновиди поділяються синоніми?

12. За якими ознаками синоніми об'єднуються в синонімічні ряди?
13. Проаналізуйте джерела виникнення синонімії.
14. Розкрийте значення термінів “перифраз” та “евфемізм”. Наведіть приклади.
15. Схарактеризуйте антонімію як лексико-семантичну категорію.
16. На які групи поділяються антоніми за структурою? Наведіть приклади.
17. На чому ґрунтується семантична класифікація антонімів?
18. В основі яких художньо-зображальних прийомів лежить антонімія? Наведіть приклади.
19. У чому полягає зв'язок антонімії з багатозначністю й синонімією?
20. Схарактеризуйте паронімію як лексико-семантичну категорію.
21. На які групи поділяються пароніми за лексичним значенням?

Практичне заняття 7. Класифікація лексики сучасної української мови (2 год.)

План

1. Формування української лексики. Спільноіндоевропейська, спільнослов'янська, східнослов'янська лексика.
2. Власне українська лексика.
3. Запозичена лексика.
4. Інтернаціоналізми, екзотизми та варваризми у складі запозиченої лексики.
5. Загальноновживана лексика.
6. Спеціальна лексика.
7. Лексика української з погляду пасивного вживання
8. Лексика української з погляду активного вживання

Література

1. Ганич Д.І., Олійник І.С. Словник лінгвістичних термінів. – К. Вища школа, 1985. – 360 с.
2. Словник іншомовних слів/ За ред. О. С. Мельничука. – К.: Головна редакція УРЕ, 1985. – 967
3. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг: Соц. диференціація укр. мови. - К.: Критика, 2005. - 464 с.
4. Ставицька Л. Український жаргон. Словник. – К.: Критика, 2005. – 494с
5. Сучасний словник-мінімум іншомовних слів. – К.: Довіра, 1999. – 369 с.
6. Словник сучасного українського сленгу / Упоряд. Т. М. Кондратюк. – Харків : Фоліо, 2006 . – 350с.
7. Сучасна українська літературна мова: Лексика і фразеологія /За заг.ред.акад. І.К.Білодіда. – К.: Наукова думка, 1973. – 440 с.
8. Сучасна українська літературна мова / За ред. А.П. Грищенка. – К.:Вища школа, 1997. – 493с.

Питання для самоконтролю

1. Схарактеризуйте особливості формування власне української лексики.
2. Назвіть специфічні ознаки власне української лексики.
3. Які види запозичень розрізняють в українській мові?

4. Назвіть основні етапи запозичень в українській мові.
5. Схарактеризуйте запозичення зі слов'янських мов.
6. Схарактеризуйте запозичення з латинської та грецької мов.
7. Схарактеризуйте запозичення із західноєвропейських мов.
8. Схарактеризуйте запозичення зі східних мов.
9. Визначте принципи фонетико-морфологічної адаптації іншомовних слів.
10. Розкрийте значення термінів *інтернаціоналізм*, *варваризм* та *екзотизм*.
11. Розкажіть про взаємодію питомої і запозиченої лексики.
12. Як поділяється лексика української мови з погляду сфер вживання?
13. На які групи поділяються діалектизми?
14. На які групи за походженням та сферою вживання поділяються терміни?
15. Яка різниця між загальнонауковою та галузевою термінологією?
16. Дайте визначення поняттю “жаргон”. Назвіть основні ознаки та різновиди жаргонізмів.
17. Дайте визначення поняттю “сленг”. Назвіть групи сленг-лексики та основні способи творення сленгізмів.
18. Схарактеризуйте джерела поповнення жаргону та сленгу.
19. Дайте визначення поняттю “арго”. Назвіть різновиди арго.
20. Чим відрізняються жаргонізми від арготизмів? Наведіть приклади.
21. Схарактеризуйте лексику активного вжитку. Назвіть основні критерії розмежування активної і пасивної лексики.
22. Які слова називаються історизмами? Які семантичні групи історизмів виділяють?
23. Які слова називають архаїзмами? На які групи вони поділяються?
24. Назвіть та схарактеризуйте лексико-семантичні групи неологізмів.
25. Дайте визначення поняттю “оказіоналізми”. Поясніть процес їх виникнення.

Практичне заняття 8. Українська фразеологія та лексикографія (2 год.)

План

1. Зміст і форма фразеологічних одиниць.
2. Джерела української фразеології.
3. Класифікація фразеологізмів за ступенем семантичного злиття компонентів.
4. Класифікація фразеологізмів за походженням та джерелами виникнення.
5. Прислів'я і приказки, крилаті вислови.
6. Класифікація словників.

Література

1. Авксентьев Л.Г. Сучасна українська мова. Фразеологія. – Харків: Вища школа, 1983. – 137 с.
2. Алефіренко М.Ф. Теоретичні питання фразеології. – Харків: Вища школа, 1987. – 125с.
3. Калашник В.С., Колоїз Ж.В. Словник фразеологічних антонімів української мови. – Довіра, 2001. – 284 с.

4. Коломієць М.П., Регушевський Є.С. Словник фразеологічних синонімів. – К.: Радянська школа, 1988. – 200 с.
5. Скрипник Л.Г. Фразеологія української мови. – К.: Наукова думка, 1973. – 279 с.
6. Сучасна українська літературна мова: Лексика і фразеологія /За заг.ред.акад. І.К.Білодіда. – К.: Наукова думка, 1973. – 440 с.
7. Фразеологічний словник української мови: У 2-х т.- К.: Наук. думка, 1993.

Питання для самоконтролю

1. Визначте об'єкт і завдання фразеології.
2. Розкрийте особливості взаємозв'язків між словом і словосполученням та фразеологізмом.
3. Схарактеризуйте класифікацію фразеологічних одиниць В. В. Виноградова.
4. Чи завжди можна провести чітку межу між, наприклад, фразеологічними зрощеннями та єдностями?
5. На які групи поділяють фразеологізми за походженням та джерелами виникнення?
6. Проаналізуйте явища омонімії, синонімії та антонімії у фразеологічній сфері.
7. Назвіть основні типи словників та охарактеризуйте їх.

Змістовий модуль III **Словотвірні та граматичні норми сучасної української літературної мови**

Практичне заняття 9. Морфологічні норми сучасної української мови (2 год.)

План

1. Нормативні аспекти граматичних категорій іменника (рід, число, відмінок).
2. Прикметник у професійному мовленні.
3. Норми вживання числівника.
4. Займенник у професійній комунікації.
5. Нормативні аспекти граматичних категорій дієслова.

Література:

10. Безпояско О.К., Городенська К.Г., Русанівський В.М. Граматика української мови. Морфологія. -К.: Либідь., 1993. – 336с.
11. Вихованець І.Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті. –К.:Наукова думка, 1988. – 256с.
12. *Вихованець І., Городенська К. Теоретична морфологія української мови. – Київ: Пульсари, 2004. - 400 с.*
13. Горпинич В.О. Українська морфологія. – Дніпропетровськ:ДНУ, 2000. – 370с.
14. Загнітко А.П. Теоретична граматики української мови. Морфологія. –Донецьк: ДонДУ, 1996. – 436с.
15. Кучеренко І.К. Теоретичні питання граматики української мови: Морфологія. –К.: Вид-во КДУ, 1961. –Ч.1. – 172с.
16. Матвіяс І.Г. Іменник в українській мові. – К.: Радянська школа, 1974. – 182с.

17. Сучасна українська літературна мова: Морфологія /За заг.ред.акад. І.К.Білодіда. – К.: Наукова думка, 1969. – 577 с.
18. Сучасна українська літературна мова: Підручник / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ, та ін.; За ред. А. П. Грищенка. – 2-ге вид. – К.: Вища школа, 1997.– 493с.

Питання для самоконтролю

1. З'ясуйте семантичні, морфологічні та синтаксичні ознаки іменника.
2. Назвіть нормативні аспекти граматичних категорій прикметника та дієслова.
3. Визначте особливості вживання займенників та числівників у професійній сфері.

Практичне заняття 10. Синтаксичні норми сучасної української літературної мови

План

1. Особливості синтаксису у професійній комунікації.
2. Порядок слів у реченні.
3. Однорідні члени речення.
4. Координація присудка з підметом.
5. Складні випадки керування.

Література:

1. Сучасна українська літературна мова: Підручник / М. Я. Плющ, С. П. Бевзенко, Н. Я. Грипас та ін., За ред., М. Я. Плющ. – 4-те вид., стер. – К.: Вища школа, 2003. – С. 311 – 312.
2. Загнітко А. П. Теоретична граматики української мови: Синтаксис. – Донецьк., 2001. – С.94 – 108.
3. Караман С. О., Караман О. В., Дика Н.М. Сучасна українська літературна мова: Навч. посіб. – К.: КМПУ ім. Б. Д. Грінченка, 2005. – С. 7 – 17.
4. Каранська М. У. Синтаксис сучасної української літературної мови. – К., 1995.
5. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови: Підручник. –К.: Видав.центр «Академія», 2004. – 408 с.
6. Загнітко А. П. Український синтаксис (науково-теоретичний і навчально-практичний комплекс). Ч.1: Навч.посібник. К.:ІЗМН, 1996. – С.24 – 37.
7. Удовиченко Г. М. Словосполучення в сучасній українській літературній мові. – К., 1968.
8. Шкурятяна Н. Г., Шевчук С. В. Сучасна українська літературна моа: Навч.посібник. – К.: Літера, 2000. – С. 452 –465.

Питання для самоконтролю

1. Схарактеризуйте особливості синтаксису у професійній комунікації.
2. Що називають порядком слів у реченні? Прямий і зворотний порядок слів.
3. Які особливості мають однорідні члени речення. Як вони поєднуються між собою?
4. Розкажіть про особливості координації присудка з підметом.
5. Опишіть складні випадки керування.

V. Карта самостійної роботи студента

Карту самостійної роботи, де визначено форми академічного контролю, успішність (бали) і термін виконання самостійної роботи бакалавра, подано у вигляді табл. 6.1. Таблиця 6.1

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль I. Вступ до вивчення навчальної дисципліни. Фонетичні та орфоепічні норми сучасної української літературної мови			
Тема 1. Теоретичні засади курсу «Українська мова». Тема 2. Стилiстична диференціяція української мови Тема 3. Культура усного професійного мовлення. (6 год.)	Практичне заняття, модульний контроль, підсумкове тестування, ПМК	5	I-III
Тема 4. Фонетика й орфоепія Тема.5. Чергування голосних і приголосних звуків в українській мові (4 год.)	Практичне заняття, модульний контроль, підсумкове тестування, ПМК	15	III-V
Змістовий модуль II. Графічні, орфографічні та лексичні норми сучасної української літературної мови			
Тема 6. Графіка та орфографія української мови. Основні норми (6 год.)	Практичне заняття, модульний контроль, підсумкове тестування, ПМК	10	XII- XVI
Тема 7. Лексико-семантичні категорії в українській мові (2 год.)	Практичне заняття, модульний контроль, підсумкове тестування, ПМК	5	XVI- XVII
Тема 8. Лексика української мови за походженням Тема 9. Лексика української мови за активністю-пасивністю та сферами вживання (6 год.)	Практичне заняття, модульний контроль, підсумкове тестування, ПМК	5	XVII--XX
Тема 10. Українська фразеологія та лексикографія (4 год.)	Практичне заняття, модульний контроль, підсумкове тестування, ПМК	5	
Змістовий модуль III. Словотвірні та граматичні норми сучасної української літературної мови			
Тема 11. Способи словотворення в українській мові Тема 12. Морфологічні норми сучасної української мови (8 год.)	Практичне заняття, модульний контроль, підсумкове тестування, ПМК	5	
Тема 13. Синтаксичні норми сучасної української літературної мови (4 год.)	Практичне заняття, модульний контроль, підсумкове тестування, ПМК	5	
<i>Разом: 42 год.</i>	<i>Разом: 50 балів</i>		

VI. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення бакалаврів із дисципліни «Українська мова» оцінюються замодульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 6.1, табл. 6.2.

Таблиця 6.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ п/п	Вид діяльності	Кількість балів за одиницю	Кількість одиниць до розрахунку	Всього
1.	Відвідування лекцій	1	11	11
2.	Відвідування практичних занять	1	10	10
3.	Виконання завдання з самостійної роботи	5	10	50
4.	Робота на практичному занятті	10	10	100
5.	Модульна контрольна робота	25	3	75
Максимальна кількість балів				246
Коефіцієнт розрахунку рейтингових балів $246/60=4,1$				
6.	Екзамен	40	1	40

Порядок переведення рейтингових показників успішності у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно — відмінний рівень знань (умінь) у межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре — достатньо високий рівень знань (умінь) у межах обов'язкового матеріалу без суттєвих грубих помилок

C	75-81 балів	Добре — в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно — посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо — мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання — незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу — досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на практичних заняттях, виконання самостійної роботи, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

VII. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні:* лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні:* спостереження, ілюстрація, демонстрація.

- *Практичні*: вправи.

2) **За логікою передачі і сприймання навчальної інформації**: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) **За ступенем самостійності мислення**: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) **За ступенем керування навчальною діяльністю**: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) **Методи стимулювання інтересу до навчання**: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

IX. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- опорні конспекти лекцій;
- навчальні посібники;
- робоча навчальна програма;
- збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
- засоби підсумкового контролю (комплект друкованих завдань для підсумкового контролю);
- завдання для ректорського контролю знань студентів з навчальної дисципліни «Українська мова».

X. Питання до екзамену з курсу “Українська мова”

1. Українська мова як єдина національна мова українського народу і форма його національної культури. Державна мова, її функції.
2. Поняття літературної мови. Ознаки літературної мови: високий ступінь престижності, багатофункціональність, стилістична диференціація, унормованість, наддіалектність. Позитивні та негативні риси пуризму.
3. Функції мови.
4. Мовна норма. Типи мовних норм.
5. Стилiстична диференціяція української мови.
6. Артикуляційна характеристика голосних звуків.
7. Артикуляційна характеристика приголосних звуків.
8. Зміни звуків у потоці мовлення.
9. Вимова голосних звуків.
10. Вимова приголосних звуків.
11. Вимова слів іншомовного походження. Акцентуаційні норми
12. Чергування голосних звуків.
13. Чергування приголосних звуків.

14. Чергування у з в та і з й.
15. Особливості графічної системи української мови.
16. Орфографія української мови. Принципи правопису.
17. Позначення м'якості приголосних на письмі. Найважливіші правила вживання м'якого знака.
18. Правила вживання апострофа в сучасному українському правописі. Сполучення літер йо – ьо.
19. Правопис префіксів у сучасній українській літературній мові.
20. Правопис слів іншомовного походження в сучасній українській літературній мові.
21. Ненаголошені е, и, о в сучасній українській літературній мові. Звук [а] з давнього звука [о]. Префікси пре-, при-, при-.
22. Написання складних слів разом, через дефіс та окремо.
23. Спрощення в групах приголосних.
24. Подвоєння приголосних звуків.
25. Написання слів з великої літери.
26. Правопис часток не та ні.
27. Ознаки слова. Лексичне значення слова.
28. Однозначні та багатозначні слова. Типи переносних значень.
29. Лексико-семантичні категорії в українській мові.
30. Лексика української мови за походженням.
31. Лексика української мови за активністю-пасивністю.
32. Лексика української мови за сферами вживання.
33. Українська фразеологія. Ознаки фразеологізмів.
34. Класифікації фразеологізмів.
35. Українська лексикографія. Типи словників.
36. Класифікації морфем.
37. Характеристика основних морфем.
38. Афіксальне словотворення в сучасній українській мові.
39. Неморфологічні способи словотворення в українській мові.
40. Безафіксні способи словотворення.
41. Загальне поняття про предмет морфології. Основні поняття морфології. Частини мови і принципи їх виділення.
42. Семантико-граматичні категорії іменника (власні і загальні, конкретні й абстрактні).
43. Граматичні категорії іменника, особливості вживання невідмінюваних іменників.
44. Прикметник як частина мови, значення прикметника, його граматичні ознаки.
45. Групи займенників за значенням. Співвідношення займенників з іншими частинами мови.
46. Розряди прикметників за значенням (якісні, відносні, присвійні). Навести приклади вживання кожного розряду прикметників.

47. Розряди числівників за значенням і граматичними ознаками. Кількісні числівники. Порядкові числівники. Навести приклади.
48. Розкрити значення і граматичні ознаки дієслова (категорія роду, числа, вид, перехідність/неперехідність, стан, спосіб, час). Навести приклади.
49. Прислівник, розряди прислівників.
50. Загальна характеристика службових частин мови.
51. Вигук.
52. Типи словосполучень.
53. Основні ознаки речення та класифікації.
54. Просте речення. Головні члени двоскладного речення.
55. Просте речення. Другорядні члени двоскладного речення.
56. Просте ускладнене речення.
57. Складне речення. Засоби поєднання частин складного речення. Основні типи складних речень.
58. Складне безсполучникове речення. Розділові знаки в безсполучниковому складному реченні.

VIII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Вихованець І., Городенська К. Теоретична морфологія української мови. – Київ: Пульсари, 2004. – 400 с.
2. Гуць М. В., Олійник І. Г., Ющук І. П. Українська мова у професійному спілкуванні: Навчальний посібник. – К.: Міжнародна агенція “BeeZone”, 2004. – 336 с.
3. Сучасна українська літературна мова: Підручник / М. Я. Плющ, С. П. Бевзенко, Н. Я. Грипас та ін.; За ред. М. Я. Плющ. – К.: Вища школа, 2000. – 430с.
4. Сучасна українська мова: Підручник / О. Д. Пономарів, В. В. Різун, Л. Ю. Шевченко та ін.; За ред. О. Д. Пономарева. – 3-є вид. – К.: Либідь, 2005. – 400с.
5. Ющук І. П. Українська мова. Підручник для студ. філолог. спец. вищ. навч. закл. – К.: Либідь, 2004. – 640 с.

Додаткова література

1. Авксентьев Л.Г. Сучасна українська мова. Фразеологія. – Харків: Вища школа, 1983. – 137 с.
2. Алефіренко М.Ф. Теоретичні питання фразеології. – Харків: Вища школа, 1987. – 125с.
3. Антисуржик: Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити: Посібник / Заг. ред. О. Сербенської. – Л.: Світ, 1994. – 150с.

4. Антоненко-Давидович Б. Д. Як ми говоримо. – К.: КМ Academia, 1994. – 254с.
5. Арполенко Г.П., Городенська К.Г., Щербатюк К.Х. Числівник української мови. – К.: Наукова думка, 1980. – 242с.
6. Бевзенко С.П. Структура складного речення в українській мові. – К.: Вид-во Київ. держ. пед. ін-ту, 1987. – 79 с.
7. Безпояско О.К., Городенська К.Г. Морфеміка української мови. – К.: Наук. думка, 1987. – 212 с.
8. Безпояско О.К., Городенська К.Г., Русанівський В.М. Граматика української мови. Морфологія. – К.: Либідь, 1993. – 336с.
9. Вихованець І.Р. Граматика української мови. Синтаксис. – К.: Либідь. 1993. – 368 с.
10. Вихованець І.Р. Система відмінків української мови. – К.: Наук. думка, 1987. – 232с.
11. Вихованець І.Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті. – К.: Наукова думка, 1988. – 256с.
12. Гайдученко Г., Шапошникова І. Сучасна українська літературна мова. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія.-Херсон, 2001. – 268 с.
13. Горпинич В.О. Українська морфологія. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2000. – 370с.
14. Гриценко Т. Б. Українська мова та культура мовлення. – Вінниця: Нова книга, 2003. – 472 с.
15. Гриценко А.П. Прикметник в українській мові. – К.: Наукова думка, 1978. – 207с.
16. Дорошенко І.С. Складні безсполучникові конструкції в сучасній українській мові. – Харків: Вища школа, 1980. – 151 с.
17. Дудик П.С. Синтаксис сучасного українського розмовного літературного мовлення (Просте речення. еквіваленти речення). – К.: Наук. думка, 1975.
18. Загнітко А.П. Основи функціональної морфології української мови. – К.: Вища школа, 1991. – 80с.
19. Загнітко А.П. Сучасна українська літературна мова. Синтаксис простого ускладненого і складного речення. – Донецьк: Вид-во Донецьк. ун-ту, 1994. – 204 с.
20. Загнітко А.П. Сучасна українська літературна мова. Синтаксис словосполучення і простого речення. – Донецьк: Вид-во Донецьк. ун-ту, 1993. – 177 с.
21. Загнітко А.П. Теоретична граматики української мови. Морфологія. – Донецьк: ДонДУ, 1996. – 436с.

22. Івченко А. Українська народна фразеологія: ономазіологія, ареали, етимологія. – Харків: ФОЛІО, 1999. – 252 с.
23. Караванський С. Пошук українського слова або боротьба за національне "я". – Київ: Академія, 2001. – 240 с.
24. Клименко Н.Ф., Карпіловська Є.А. Словотвірна морфеміка сучасної української літературної мови. – К.: ІМНАН, 1998. – 162 с.
25. Козачук Г. О., Шкурятяна Н. Г. Практичний курс української мови. – К.: Вища школа, 1994. – 367 с.
26. Кучеренко І.К. Теоретичні питання граматики української мови: Морфологія. – К.: Вид-во КДУ, 1961. – Ч.1. – 172 с.
27. Лисиченко Л. А. Лексикологія сучасної української мови. Семантична структура слова. – Х.: Вища школа, 1977. – 151 с.
28. Масенко Л. Мова і суспільство: Постколоніальний вимір. – К.: Вид. дім "КМ Академія", 2004. – 163 с.
29. Матвіяс І.Г. Іменник в українській мові. – К.: Радянська школа, 1974. – 182 с.
30. Медведєв Ф. П. Українська фразеологія: Чому ми так говоримо?. – Х.: Вища школа. – 1982. – 230 с.
31. Мельничук О.С. Розвиток структури слов'янського речення. – К.: Наук. думка. 1966. – 324 с.
32. Пентиліук М.І. Культура мови і стилістика. – К.: Вежа, 1994. – 240 с.
33. Плющ М.Я. Категорії суб'єкта і об'єкта в структурі простого речення. – К.: Наук. думка, 1986. – 175 с.
34. Пономарів О.Д. Стилiстика сучасної української мови. – Тернопiль: Навчальна книга - Богдан, 2000. - 248 с.
35. Русанівський В.М. Структура лексичної і граматичної семантики. – К.: Наукова думка, 1988. – 187 с.
36. Сімонок В. П. Семантико-функціональний аналіз іншомовної лексики в сучасній українській мовній картині світу. – Х.: Основа, 2000. – 330 с.
37. Скрипник Л.Г. Фразеологія української мови. – К.: Наукова думка, 1973. – 279 с.
38. Слинько І. І., Гуйванюк Н. В., Кобилянська М. Ф. Синтаксис сучасної української мови: Проблемні питання: Навч. посiбник. – К.: Вища шк., 1994. – 670 с.
39. Словотвір сучасної української літературної мови / Відп. ред. М.А. Жовтобрюх. – К.: Наукова думка, 1979. – 406 с.
40. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг: Соц. диференціяція укр. мови. – К.: Критика, 2005. – 464 с.

41. Струганець Л. Динаміка лексичних норм української літературної мови ХХ ст. – Тернопіль: Астон, 2002. – 352с.
42. Сучасна українська літературна мова: Підручник / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ, та ін.; За ред. А. П. Грищенка. – 2-ге вид. – К.: Вища школа, 1997. – 493с.
43. Тоцька Н.І. Сучасна українська літературна мова : Фонетика, орфоепія, графіка, орфографія.– К.: Вища шк. Гол. вид-во, 1981.
44. Ужченко В. Д. Народження і життя фразеологізму. – К.: Рад. школа, 1988. – 134с.
45. Український правопис. – 4-те вид., випр. й доп. – К.: Наук. думка, 1993. –
46. Чак Є. Д. Складні випадки вживання слів. – К.: Рад. школа, 1984. – 185 с.
47. Чак Є. Д. Чи правильно ми говоримо? – К.: Освіта, 1997. – 240 с.
48. Чапля І.К. Прислівники в українській мові. – Харків: Вид-во Харківського університету, 1960. – 124с.
49. Шевельов Ю. Вибрані праці: У 2 кн. Кн.І. Мовознавство / Упоряд. Л. Масенко.- К.: Вид. Дім «Києво-Могилянська Академія», 2008.
50. Шевельов Ю. Нарис сучасної української літературної мови та інші лінгвістичні студії. К.: Темпора, 2014. – 446 с.
51. Шульжук К.Ф. Синтаксис української мови. – К.: „Академія”, 2004. – 408 с.
52. Ющук І. П. Практикум з правопису української мови.– 3-тє вид. – К.: Освіта, 1997. – 254 с.

Довідкова література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2001. – 1440 с.
2. Волощак М. Неправильно – правильно: Довідник з українського слововживання: За матеріалами засобів масової інформації. – К.: Вид. центр “Просвіта”, 2000. – 128 с.
3. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. – К.: Вища школа, 1985. – 360с.
4. Головащук С. І. Складні випадки наголошення: Словник-довідник. – К.: Либідь, 1995. – 192 с.
5. Головащук С. І. Українське літературне слововживання: Словник-довідник. – К.: Вища школа, 1995. – 319 с.
6. Демська О. М., Кульчицький І. М. Словник омонімів української мови. — Львів: Фенікс, 1996. – 223с.

7. Довідник з культури мови / За ред. С. Я. Єрмоленко. – К.: Вища школа, 2005. – 400 с.
8. Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / За ред. С. Я. Єрмоленко. – К.: Либідь, 2001. – 224 с.
9. Етимологічний словник української мови у семи томах/ АН УРСР, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні. Головний редактор О. С. Мельничук. – К.: Наукова думка, 1982-2006.
10. Караванський С. Практичний словник синонімів української мови. – К.: Кобза, 1993. – 472 с.
11. Коломієць М. П., Регушевський Є. С. Словник фразеологічних синонімів. – К.: Рад. школа, 1989. – 200 с.
12. Лингвистический энциклопедический словарь / Под ред. В.Н Ярцевой. – М.: Советская энциклопедия, 1990. – 683с.
13. Орфоепічний словник / Уклад. М. І. Погрібний. – К.: Рад. школа, 1984. – 629 с.
14. Повний словник антонімів української мови / Калашник В. С., Колоїз Ж. В.; Словник фразеологічних антонімів української мови / Л. М. Полюга. – Київ: Довіра, 2006. – 859 с.
15. Полюга М. М. Словник антонімів: понад 2000 антонімічних пар. – Київ: Рад. школа, 1987. – 173с.
16. Полюга Л. М. Словник українських морфем. – К.: Довіра, 2009. – 554с.
17. Словник-довідник з культури української мови / Д. Гринчишин, А. Капелюшний, О. Сербенська, З. Терлак. – К.: Знання, 2004. – 367 с.
18. Словник епітетів української мови / С. П. Бибик, С. Я. Єрмоленко, Л. О. Пустовіт; За ред. С. Я. Єрмоленко. – К.: Довіра, 1998. – 431 с.
19. Словник іншомовних слів / Уклад. Л. О. Пустовіт та ін. – К.: Довіра, 2000. – 1018 с.
20. Словник неологізмів: англо-український / укладачі Зацний Ю.А., Янков А.В. – Вінниця: Нова Книга, 2008. – 360 с.
21. Словник паронімів української мови / Уклад. Д. Г. Гринчишин, О. А. Сербенська. – Київ: Радянська школа, 1986. – 221с.
22. Словник синонімів української мови: У 2-х т. / А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головащук та ін. – К.: Наук. думка, 1999 – 2000.
23. Словник сучасного українського сленгу / Упоряд. Т. М. Кондратюк. – Харків : Фоліо, 2006 . – 350с.

- 24.Словник труднощів української мови / Д. Г. Гринчишин, А. О. Капелюшний, О. М. Пазяк та ін.; За ред. С. Я. Єрмоленко. – К.: Рад. школа, 1989. – 336 с.
- 25.Словник української мови: В 11-ти т. / І. К. Білодід (гол. ред.) та ін. – К.: Наук. думка, 1970 – 1980.
- 26.Ставицька Л. Український жаргон. Словник. – К.: Критика, 2005. – 494с
- 27.Струганець Л. Культура мови. Словник термінів. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2000. – 88 с.
- 28.Сучасний словник іншомовних слів: близько 20 тис. слів і словосполучень / НАН України. Ін-т мовознавства ім. О.О.Потебні. Уклад. О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк. – К. : Довіра, 2006. – 789с.
- 29.Українська мова. Енциклопедія. – К.: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2004. – 824 с.
- 30.Фразеологічний словник української мови: у 2-х кн. / АН України; Інститут української мови; уклад. В. М. Білоножко, В. О. Винник, І. С. Гнатюк та ін. –К.: Наукова думка, 1993.

ІХ. Навчально-методична карта дисципліни «Українська мова»

Разом: 120 год., лекції – 22 год., практичні заняття – 20 год., самостійна робота – 42 год., модульн. контроль – 6 год., семестр. контроль (екзамен) – 30 год.

Модулі	Змістовий модуль I			Змістовий модуль II			Змістовий модуль III		
Назва модуля	Вступ до вивчення навчальної дисципліни. Фонетичні та орфоепічні норми сучасної української літературної мови			Графічні, орфографічні та лексичні норми сучасної української літературної мови			Словотвірні та граматичні норми сучасної української літературної мови		
Кіл-ть балів за модуль	76 балів			108 балів			62 балів		
Загальна кіл-ть балів	246 балів								
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8-9	10-11
Теми	Теор. засади курсу «Українська мова» (16).	Стил. диференціація укр. мови(16)	Фонетика й орфоепія (16)	Лексико-семантичні категорії в українській Мові (16)	Лексика української мови за походженням (16)	Лексика української мови за активністю-пасивністю та сферами вживання(16)	Способи словотворення в українській мові (16)	Морфологічні норми сучасної української мови (26)	Синтаксичні норми сучасної української літературної мови (26)

Теми практичних занять	Стил. диференціація укр. мови (1+10 б.)	Фонетика й орфоепія (1+10 б.)	Чергування гол. і пригол. звуків в укр. мові (1+10 б.)	Графіка та орфографія української мови – 4год. (2+20 б.)	Лексико-семантичні категорії в українській мові (1+10 б.)	Класифікація лексики (1+10 б.)	Українська фразеологія та лексикографія (1+10 б.)		Морфологічні норми сучасної української мови (1+10 б.)	Синтаксичні норми сучасної української літературної мови (1+10 б.)
Само-стійна робота	5 балів	5 балів	5 балів	10 балів	5 балів	5 балів	5 балів		5 балів	5 балів
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)			Модульна контрольна робота 2 (25 балів)			Модульна контрольна робота 3 (25 балів)			
Підсумковий контроль	Екзамен (40 балів)									

